

УДК 371.3

УПРАВЛІННЯ НАВЧАЛЬНО-ОСВІТНЬОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ СТУДЕНТІВ ЗАСОБАМИ ПРОЕКТІВ

Т.Г.Веретенко

кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри педагогіки,

С.М.Соболева

старший викладач, здобувач кафедри педагогіки

Харківський національний університет імені В.Н.Каразіна

В статті обґрунтовано необхідність якісного управління викладачем діяльністю студентів з метою підвищення результативності створення навчальних екологічних проектів.

Ключові слова: проектна технологія, екологічний проект, управління проектною діяльністю студентів

В Україні відбувається становлення нової системи освіти, змінюються моральні цінності та пріоритети. Перед освітянами постає задача навчання і виховання тих, хто зможе ефективно і бережно використовувати природні ресурси, свідомо ставитися до свого майбутнього, до здоров'я та фізичного розвитку.

Екологічна підготовка студентів сьогодні особливо важлива у зв'язку з підвищенням актуальності вирішення проблем збереження навколишнього середовища. Процес екологізації матеріального виробництва вимагає від майбутніх спеціалістів з економіки більш глибоких знань з екології та економіки природокористування, постійного, систематичного їх поповнення.

Сучасний етап розвитку країни характеризується розширенням сфери освітніх і педагогічних технологій. Більшість дослідників вбачають суть технології навчання у визначенні раціональних способів досягнення поставленої мети. Навчальний процес тут розглядається як система дій з планування, забезпечення і оцінювання процесу навчання.

Інноваційні шукання, як об'єктивна потреба сьогодення, активно відбуваються у сфері освіти останні роки.

Серед інноваційних педагогічних технологій особливої уваги заслуговує проектна технологія. Вона не є новою. Ідеї проектного навчання достатньо широко застосовувалися в освітніх системах різних країн. Головна причина поширення даної технології – необхідність навчити студентів самостійно набувати знання та застосовувати їх у практичній діяльності.

Вперше проектний метод виник у 20-х рр. ХХ ст. у США, де він мав назву „метод проблем”, та отримав розвиток в межах гуманістичного напрямку в філософії та освіті в педагогічних поглядах Джона Дьюї. Його послідовник В.Х.Кіппатрик удосконалив систему роботи на проектом та визначив класифікацію проектів, серед яких: створюваний проект, споживацький, проект розв'язання проблем, дослідження, проект-вправа. Під „методом проектів” В.Кіппатрик розумів „зацікавлену, цілеспрямовану діяльність учнів, пов'язану з вирішенням будь-якого завдання в реальному життєвому оточенні”. В первісному своєму значенні цей метод пережив кризу й використовувався надалі при вивченні технічних, сільськогосподарських та природничих дисциплін [2].

Проектне навчання на початку ХХ ст. привернуло увагу вітчизняних педагогів: С.Т.Шацького, П.П.Блонського, А.С.Макаренка, Н.К.Крупської. За часи радянської влади цей метод став широко використовуватися у школах. Але у 1931 р., в результаті недостатньої продуманості та послідовності використання даного методу, постановою ЦК ВКП(б) його було засуджено і заборонено. Відтоді й до 90-х рр. ХХ ст. і в Росії, і в Україні не робилося серйозних спроб відродити його у педагогічній практиці. Повернення до цього методу відбувається дуже повільно і сьогодні.

Дослідженням проектною технології займалися багато педагогів, серед яких: Н.В.Матяш, Є.С.Полат, О.М.Пехота, В.О.Моліако, В.Левченко. Проектна технологія є

одним із видів творчо-розвивальної технології. Вона передбачає розв'язання певної проблеми з використанням різних методів та засобів навчання.

О.М.Пехота відмічає, що суть проектної технології – стимулювати інтерес учнів до певної проблеми, що передбачає володіння визначеною сумою знань, та через проектну діяльність, що передбачає розв'язання однієї або цілої низки проблем, показати практичне застосування набраних знань [4].

Існує декілька сучасних класифікацій навчальних проектів. Серед них, на наш погляд, найбільш повною є класифікація, запропонована російським вченим Є.С.Полат. Виділяються наступні види навчальних проектів: за домінуючим видом діяльності: дослідницькі, творчі, ігрові, інформаційні, практико-орієнтовані; за предметно-змістовною областю: монопроекти (в межах одного предмету) та міжпредметні (проблема належить до двох або більше галузей знань); за характером координації: проекти з відкритою координацією (функція координатора відкрита, але не має тиску з його боку) та проекти із завуальованою координацією (координатор виступає як рівний учасник проекту); за характером контактів: внутрішній та регіональний (в межах навчального закладу, області, регіону чи країни в цілому) і міжнародний (здійснюються представниками різних країн); за кількістю учасників проекту: індивідуальні, парні та групові; за тривалістю проведення: короткодючі (кілька занять), середньої тривалості (від тижня до місяця) та довготривалі (кілька місяців) [4].

Метою даної статті є дослідження та пошук найбільш ефективних методів управління діяльністю студентів під час роботи над навчальним екологічним проектом.

Використання у навчальному процесі проектної технології дозволяє вирішувати декілька важливих завдань: поглиблення знань студентів через самостійну роботу, формування умінь орієнтуватися у сучасному інформаційному середовищі, розвиток логічного та критичного мислення і навичок застосування набутих знань при вирішенні практичних завдань, інтегрування знань й умінь студентів з різних галузей науки.

Ефективність екологічної підготовки спеціалістів економічного профілю залежить від багатьох факторів, серед яких головні – це вибір педагогічних методів, прийомів та технологій. На зміну традиційним технологіям, які практично не стимулюють студента навчатися, не сприяють виникненню необхідності самостійно та систематично оволодівати знаннями, повинні прийти нові, спрямовані на підготовку фахівців економічної сфери як творчих особистостей, здатних працювати в умовах екологічного імперативу.

Проектна технологія має великі потенційні можливості для більш поглибленого вивчення навчальних дисциплін, зокрема, екології, формування еколого-економічного мислення та розуміння важливості екологічних проблем у сучасних умовах, підвищення інтересу до навчальної дисципліни. Результати використання проектної технології при викладанні екології свідчать, що при створенні студентами екологічного проекту відбувається засвоєння навчального матеріалу на особистому рівні через осмислення добутої самостійно інформації, сприяють формуванню екологічної свідомості та екологічному вихованню. Проектна діяльність передбачає включення студентів у цілеспрямовану, практичну самостійну діяльність щодо вирішення екологічних проблем, формування дослідницьких умінь (планування проектної діяльності, збір, обробка, аналіз, узагальнення інформації, проведення експериментів тощо) з обов'язковим практичним результатом. У процесі проектної діяльності студенти залучаються до конкретних життєво важливих екологічних проблем, відбувається розвиток їх творчих здібностей.

Як показує досвід використання проектної технології при екологічній підготовці студентів-економістів, для досягнення результатів викладачу необхідно враховувати всі вимоги, що висуває така технологія, правильно здійснювати управління навчально-освітньою діяльністю студентів під час роботи над навчальним проектом.

Проведенню проектної діяльності студентів повинна передувати ретельна підготовка до неї викладача, яка включає: підбір найбільш важливих та значущих з екологічної точки зору тем та проблем для проектів, що потребують дослідження й вирішення яких може дати цікаві результати; врахування інтересів і здібностей студентів; визначення кількості учасників екологічного проекту; вибір найбільш ефективного виду навчального проекту; визначення структури проекту та планування дій щодо вирішення проблеми; обрання методів для розв'язання визначених завдань (в першу чергу дослідницьких).

Вирішення більшості екологічних проблем пов'язано з різними сферами діяльності людини – економічною, політичною, правовою, соціальною тощо. Робота над екологічними навчальними проектами на молодших курсах викликає у студентів певні труднощі, причиною яких є: недостатня база знань із загальноекономічних і гуманітарних дисциплін та умінь інформаційного пошуку й використання дослідницьких методів при

обробці отриманої інформації. Тому для досягнення ефективності проектної діяльності потрібно більше допомоги та консультацій з боку викладача.

У педагогічній літературі дослідники виділяють такі етапи проектної діяльності: підготовчий, практичний та заключний.

На кожному етапі роботи над проектом управління з боку викладача повинно здійснюватися через певні види робіт. На підготовчому етапі викладач пропонує для вибору тематику проектів, консультує студентів з вибору теми та виду проекту, націлюючи їх на обрання найбільш актуальної теми; орієнтує на пошук необхідної інформації, визначає критерії оцінювання їх діяльності. Студенти можуть вносити свої пропозиції щодо зміни чи коригування обраної теми за своїм бажанням та інтересами в межах визначених проблем. Сумісно з викладачем визначаються план екологічного проекту, джерела, способи збирання й аналізу інформації, планується можливий результат проекту.

На практичному етапі студенти займаються збором, аналізом та систематизацією інформації, моделюють результати проекту, формують висновки. Головна задача викладача на даному етапі спрямувати роботу студентів на досягнення результату через індивідуальні та групові консультації, стимулювати проектну діяльність, надавати необхідну допомогу. Студенти повинні відчувати зацікавленість викладача у результатах їхньої діяльності.

На заключному етапі студенти оформлюють екологічний проект у вигляді звіту про результати своєї діяльності. Готують схеми, таблиці, діаграми, екологічні карти та презентації проекту, розраховують збитки від забруднення навколишнього середовища, планують природоохоронні заходи, вносять свої власні пропозиції щодо поліпшення екологічної ситуації тощо. Оформлення проектів відбувається у довільній формі та залежить від фантазії й творчості студентів.

Висновки формуються відповідно до поставлених при плануванні завдань. Обов'язковим на заключному етапі є захист екологічного проекту, під час якого важливим є: оформлення результатів проекту; вміння викласти основну ідею своєї роботи, привернути увагу усіх присутніх до певної екологічної проблеми; чіткість, правильність та конкретність відповідей на запитання аудиторії. На цьому етапі проектної діяльності викладач виступає як опонент та експерт, аналізує виконану роботу та дає оцінку вкладу кожного із авторів в результат проекту за розробленими критеріями оцінювання.

Про ефективність управління процесом створення проектів свідчать зроблені студентами такі висновки та пропозиції, які відображають формування екологічної культури, екологічної свідомості, коригують екологічну поведінку. У більшості студентів проектна діяльність викликає зацікавленість, бажання самостійно працювати та досягти високого результату у своїй роботі. Конкретний результат навчального проекту має подвійне значення: по-перше – це досягнення мети проекту, а по-друге – професійне зростання студента, розвиток у нього проектних здібностей.

Ми вважаємо, що проектна технологія у навчально-освітній діяльності студентів при обов'язковому управлінні з боку викладача є ефективною формою екологічної підготовки майбутніх спеціалістів економічного профілю. Розробка екологічних проектів дозволяє впроваджувати в навчальний процес елементи еколого-економічної освіти відповідно до концепції „сталого” розвитку, який характеризується всебічно збалансованим розвитком економіки, природи та суспільних відносин.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Грейда Н., Тараджук Н.* Екологічна підготовка студентів вузу // *Наук. вісник ВДУ.* – 1999. – № 1. – С. 19-20.
2. *Зосименко О.В.* Особливості організації проектної діяльності студентів під час вивчення педагогічних дисциплін: *Метод.реком. для виклад. та студентів пед. вищих навч. закладів / О.В.Зосименко; Сум. держ. пед. ун-т ім. А.С.Макаренка.* – Суми: СумДПУ, 2005. – 42 с.
3. *Левченко В.* Теорія і практика використання методу проектів у вищій школі // *Рідна школа.* – 2002. – № 8-9. – С. 45-46.
4. *Новые педагогические и информационные технологии в системе образования /* Под ред. Е.С.Полат. – М.: Академия, 2000. – 224 с.
5. *Освітні технології: Навч.-метод. посіб. /* За ред. О.М.Пехота. – М: А.С.К., 2004. – 256 с.

Стаття надійшла до редакції 17.05.2007 р.

